

TELEGRAFUL ROMANU.

Nr. 42 ANULU XXI.

Sabiuu, in 24 Maiu (5 Iuniu) 1873.

Telegrafulu ese de doue ori pre septimana: Duminec'a si Joi'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiuu la expeditura foiei pre afara la c. r. poste cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate către expeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiuu este pre anu 7 fl. v. a. ear pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

tru celelalte parti ale Transilvaniei s' pentru provinciile din Monarchia pre unu anu 8 fl. iera pre o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru priue, si tieri streine pre anu 12 1/2 anu 6 fl. Inscratiunile se platescu pentru intai'a ora cu 7 cr. sirulu, pentru a dou'a ora cu 5 1/2 cr. si pentru a trei'a repetite cu 3 1/2 cr. v. a.

Nemuritoriuu binefacatoriu alu natiunei Emanuilu Gojdu.

Simtindu o indatorire strinsa de a scrie ce-va despre acestu barbatu mare si negitaveru, pentru ca dupa conclusulu Congresului la post'a si conclusulu obstescu au facutu reprezentanti'a fundatiunei Gojdiane unu portrait si l'au tramisu spre pastrare pentru toti tempii la Metropoli'a nostra din Sabiuu, unde au si sositu, si i s'au datu unu locu cuviinciosu intr'o odaia mare a Metropoliei.

Candu scriemu aceste despre Mecenatulu celu mai mare, si celu dintaiu alu romanimeii, nici deom nu vrem sa facemu cui-va vre-o imputatiune, ci dorimu numai cu cate-va cuvinte amicabile sa spunemu acelor'a dintre membrii Sinodului nostru archid. de acum si de mai inainte, catu demultu s'au indertat de la convictionile patriotice ale lui Gojdu, pentru binele obstescu, atunci candu d-loru inceputa cu softamele dloru vrendu a strabate ca fratii acei'a carii suntu afara de archidieceasa si servescu statului sp. e. la Pest'a si Bud'a, nu potu fi membrii sinodului. Inse pluralitatea deputatiloru de acum si mai inainte au respinsu ide'a acest'a particulara si contraria praecei de pana acum. Nu si-au adusu aminte toti acei' puteni barbati, carii erau pentru acest'a idea, cum repositulu Marele barbatu Emanuilu Gojdu, tota averea sea n'au lasat-o eschisivu Ungureniloru, caci a fostu din Ungari'a nascutu, ci au lasat-o la toti romanii din tierile Ungariei, asi'a dara si ardeleniloru, si se indolcescu si ei ca si Ungurenii si Banatienii. Nu voru voi dora d-loru, ca tinerii nostrii ardeleni sa nu se impartasiasca din fundatiunea acest'a, dupa cum astadi se impartasiescu, d. e. tinerulu gimnastu Const. Aldoleanu cu 200 fl.; juristulu Hamsea cu 200 fl.; tehniculu Filipescu cu 300 fl. s. c. l.? — Noi acestea le-amu insemnatu, ca nime dintre ardeleni sa nu cada in venitoriu in asemenea pecatu, ci toti romanii ori unde vomu fi in Austri'a sa fimu frati, nevoindu-ne dupa invetiatur'a S. Apostolu Pavelu, a pazi unimea duchului intru legatur'a pacei, unu trup, unu duchu, unu Domnu, o credintia, unu botezu.

Sinodulu archidieceanu.

Siedinti'a X din 23 Aprile.

(Urmare.)

Pred'a vorbesce pentru propunerea comisiunei.*)

Bolog'a pentru propunerea lui Branu.

Mihaltianu, dice ca inspectorii nostri scolari, nu se potu asemena cu acei'a de sub absolutismu. Spre visitarea scoleloru nostre, Cons. archid. in intielesulu stat. org. are indertare de a tramite unulu seu doi barbati harnici din sinulu seu spre visitarea scoleloru in archidieceasa, carii totu odata au sa porte controla si asup'a inspectoriloru districtuali scolari. — Densulu sustiene, ca cu unu inspectore nu e de ajunsu, caci acel'a va avea sa intempine multe greutati si pedeci prin comune, si trebuie sa lucre la delaturarea acestor'a, ha si procese va trebui se pornesca. — Crede, ca numai Cons. este chiebatu a designa atari barbati harnici, si de specialitate, de cari nu prea avemu multi, amesuratu greutatiloru, cari au sa le intempine.

Comisiunea luandu in consideratiune acestea impregiurari au increditu acesta referada Consistoriului scolasticu, si de aceea ca membru alu comisiunei partinesce propunerea ei si o recomanda spre primire.

Popescu: S'a vorbitu multa si frumosu cu multu focu si interesu. — Deca s'aru fi vorbitu

ori catu s'a vorbitu, cu obiectivitate, atunci multu foloseamu causei, dara deca nu amu fostu obiectivi in vorbiri, amu vedutu, ca nu numai nu amu folositu causei dara s'a si provocatu iritari.

Deplorezu acestu incidente. Trebuie sa ne desbracamu de antipatii, trebuie sa tractamu obiectulu cu obiectivitate. Acest'a este impressiunea, carea au facut-o unele vorbiri asup'a mea. Cestiunea de pre tapetu, e aceea, ca sa mai fia membru salarisatu in senatulu scolasticu seu nu. A-si fi doritu ca comisiunea se fia distinsu bine intrebarea acest'a, pentru ca apoi ne-amu putea uni unii cu altii.

Precum amu disu intrebarea este, ca sa mai remana membru salarisatu in senatulu scolasticu seu ba. Acesta intrebare au meritatu a fi discutata, caci membrulu salarisatu este unu factoru potinte, este unu factoru, care sa ne faca scoli, este unulu dintre cei-lalti factori, cari au sa lucre la sustinerea scoleloru, dara nu e motorulu principale, ci numai unulu dintre factorii cei multi.

Chiemarea unui inspectoru aru trebui sa aiba membru acest'a salarisatu si dorescu si acceptu, ca noi cu inspectorii districtuali scolari sa avemu ajutoriu la spatele nostre. Scolele din tractulu meu, nu suntu cele mai rele, si tare m'asiu bucura deca alaturea cu mine va veni unu barbatu harnicu sa lucreze pentru insintarea scoleloru nostre, punendu umeru la umeru cu noi, carii nu le vomu denega concursulu nostru.

Dara nu credu, ca numai cu unu atare barbatu vomu putea satisfacere cerintiloru nostre, caci ne voru intempina mai multe greutati, spre a carora delaturare, trebuie sa lucramu si conlucramu mai multi punendu umeru la umeru, ca sa scapamu de perire.

Vieta' nostra atarna dela intielpt'a deslegare a acesteii intrebari. Amu simtitu o mare multiamire ascultandu pre dlu Diamandi, care au fostu forte obiectivu. Elocuinti'a d-lui merita tota respectulu. Respectezu parerea d-lui, dara nu potu simti cu ea si voiu a sprigini parerea dloi Dr. Pecurariu, care au aperatu si propunerea comisiunei cu modificatiuni. Pecurariu au combatutu propunerea pentru alegerea de referinte salarisatu, dicendu ca acest'a este contr'a legei. Sa me ierte dlu Dr. deca-i dicu, ca d-lui este in gresielu, caci noi n'amu gresitu deca amu propusu unulu seu doi referenti, caci astfelu de lucru este in consonantia cu legea. Parerea Dr. Pecurariu este dara gresita, candu dice sa lasamu aci mana libera ven. cons. archid. sa dispuna fara restringere, si eu nu o potu sprigini in acestu intielesu. CREDU, ca scopulu doritu 'lu vomu ajunge deca vomu alege senatorii scolastici onorari si vomu sustinea salariu din care sa se platesca bani de presentia, diurne pre di si bani de drumu, din partea presidialu pentru acei barbati harnici atatu din senatu catu si din afara, cari voru intreprinde visitatiuni scolari. Recomandu primirea propunerei comisiunei cu amendamentul facutu de mine.

Hannia: Este vorb'a sa se mai sustiena unu institutu, pre care l'amu creatu in an. 1870, ori ba. Comisiunea dice, sa se sterga postulu acest'a si toti membrii sa se alega numai de onorari. S'au aretatu ca pedecile, cari au venitu la medilocu de causele scolari n'au progresatu, au venitu din alta parte si nu din crearea acestui postu. S'a disu intre altele, ca acestu institutu, nu ne promite vietia, nu va fi capace spre s' se putu ajunge scopulu intentionatu. Sa punemu mana pre fapte si sa ne intrebamu, ca este acestu institutu salutaru seu nu? Eu suntu de convingerea, scosa din pracs'a din trecutu, ca acestu institutu este de forte mare necesitate si forte multu au ajutat la prosperarea scoleloru. Amu auditu, ca inspectorii din trecutu nu impuneau ei, ci autoritatea din afara. — Dara ore sa nu aiba inspectorulu nostru scolaru atata putere morala esindu in fati'a poporului nostru, ca sa castige pre omenii nostri pentru ajun-

gerea scopulu nostru? Eu voiu spune care si voiu dovedi cu unu esemplu din protopopiatulu meu.

Bolnavindu-me in anulu 1871, n'amu potutu sa iau parte la esaminele din protopopiatu. Amu rogatu pre dlu referinte scolariu, ca se marga in loculu meu prin tractu, ceea ce densulu cu bucuria au luat asup'a-si si amu aflatu, cei'a ce cu placere constatezu, ca influinti'a acestui barbatu au avutu efectulu celu mai salutaru. Acest'a impregiurare numai asi'a se esplica, ca pre mine me vediu mai in tote dillele, precandu pre acela 'lu voru vedea numai odata seu de doue ori pre anu. — Acesta influintiare este forte multu de lipsa in promovarea si insintarea scoleloru nostre. —

Amu auditu, ca pana acum nu s'a facutu din partea referintelui, ce amu acceptatu, caci elu au cautatu sa faca acei'a ce i-au au demandatu Cons. arch. — Acesta imputare nu me-asi incumeta a o face institutuliu intregu, caci acest'a nu s'a dusu pana acum'a in deplinire. —

Comisiunea dice, ca se potemu delaturu pedecile obvenite sa se alega membrii senatului scolasticu toti de onorari si atunci vomu avea siese insi alesi. — Acesti'a voru dice, ca noi nu suntemu inspectorii scolari, noi suntemu pentru afacerile centrale alesi. Nu ne trebuie pentru aperarea causeloru nostre alti advocati, caci noi avemu pre fiscalulu Consistoriului etc. —

Nu potu fi pentru propunerea comisiunei, caci acest'a este si logma contr'a legei positive, care apriatu dispune, ca senatulu scolasticu se compune din membri ordinari salarisati si membri onorari carii suntu de a se alege prin sinodulu arch. — Asi'a dara sinodulu este prin lege obligatu, sa alega membrii ordinari salarisati si pre cei onorari. —

Si din privinti'a oportunitatii si daunei, care s'aru causu trebiloru nostre scolari, prin casarea postulu acestui'a, nu potu partini propunerea comisiunei, ci suntu de parere sa remana acestu oficiu, care dupa instructiunea data din partea sinodulu, se lucreze acasa si in afara, si deca s'aru intemplu ca in Campeni, atunci sa se folosasca de dictamenulu legei. —

Ratiu: Deca obiectulu din cestiune nu era atatu de importante, nu a-si fi abusatu de atentiunea on. sinodu. Amu auditu pareri pentru sustinerea si nesustinerea institutuliu de referinte scolariu. Eu afiu ca aditamentulu lui Popescu pusu pre mesa presidiala, aru impacu ambele pareri escate si pentru primirea acestui'a voiu vota si eu. —

S'a disputatu destulu incatu nu voiu mai ostent atentiunea m. sinodu si mi ieu libertate a reflecta numai la unele impregiurari aduse pana acum inainte. Si anume Mihaltianu au disu, ca inspectorulu aru avea chiemarea se controleza pre inspectorii districtuali. —

Acesta controlare mie nu-mi trebuie, ci mie mi trebuie unu omu, care fara obosintia sa lucre intru promovarea culturei nostre, caci prin controlari nu ne putemu ajunge scopulu, ci acest'a se pote ajunge prin adausulu lui Popescu, ca cons. sa tramitia commissari in tote partile archidiecesei. Marturisescu, ca nu vedu decaderea scoleloru in aceea, ca referintele scolariu n'au esitu afara in visitatiune scolara, caci noi dupa legea de instructiune avemu esecutiv'a in mana nostra, si n'amu repasitu, ci propasitu.

Hannia au disu, ca deca inspectorele va da de grele pedeci, pote recuru gendarmieria, si apoi cu acest'a va ajunge scopulu, ceea ce s'a facutu si prin inspectorii de statu de mai inainte. — Eu asi'a credu, ca referintele nostru scolariu acest'a nu o aru mai putea face. Me alaturu langa parerea comisiunei cu aditamentulu lui Popescu.

Petco: Decurgerea discussiunei de astadi m'au adusu la convingere, ca caus'a de pre tapetu

*) Dlu stenografu facea unu servitiu mare publiculu candu ne impartasiu si cuventarea dlui Pred'a in estensu, caci cuventarea a fostu un'a din cele mai bune. Red.

tatea lor. — După decurgerea acestui termen, facia cu o a treia persoană nu se vor mai putea realiza asemenea esepțiuni.

9. Judecatoriile indicate sub II. în afacerile lor vor întrebuintă sigilul judecătoriei respective. Clusiu 1 Maiu 1873.

Directiunea r. u. de cărți funduare pentru Transilvani'a.

Ultimele evenimente din Franca.

Adunarea națională.

(Sedintă de Vineri, 23 Maiu.)

Sedintă s'a deschis la 2 ore și jumătate. Dlu Thiers este președinte ministrilor. Tribunele sunt pline.

Dlu Dufaure da citire mesagiului, care anuncia intervenirea dlui Thiers în discușiune.

Dlu de Broglie se urca la tribuna. Elu dice ca interpelatiunea va atinge două puncte: întâi, asupra necesității de a vedea în capul afacerilor un guvern petrușu de spiritul conservatoriu, și alu doilea, asupra chestiunii de a se scîdea ministrul actualu responde la această necesitate.

Subscriitorii interpelatiunii vedu gravitatea situației în posibilitatea triumfului radicalismului, anunțat prin cele din urma alegeri. Dacă radicalismul aru fi unu partit politicu, venirea lui eventuala aru mahoi țier'a fără sa o sparie, daru este unu partit socialu ale cărui doctrine suntu funeste.

Dlu de Broglie, reamintesc raporturile deputatilor radicali cu comun'a; ca partidulu radicalu pretindea, ca între Parisu și Versailles gresielele erau de o potriya; ca dlu Barodet în aceea epoca a făcutu o caletoria la Parisu, spre a pune o întielegere între guvern cu comunardii; ca dlu Ranc, care a fostu alesu de radicali la Lyon, presiedea în comuna în zilele cele mai funeste din periodulu celu mai sângerosu alu puterii se, și ca se retrase, numai prin scrupelul ce i venira în urma, și conduit'a sea nu remase nepedepsita decâtu prin esilatiunile neexplicabile ale justitiei.

Oratorulu adauga, ca sistemulu partidulu radicalu e lesne de resumat: elu voiesce disolutiunea adunării pentru a prepară comun'a.

Dlu Broglie analiză discursulu lui Gambet'a dela Belleville.

Într'o intrunire publică, dlu Andrieux, procurorulu republicei demissionatu, a disu ca responsabilitatea sângelui versatu cade esclusiv asupra adunării dela Versailles. Dlu Andrieux sustinea can-

didatur'a dlui Goyot, onorabilulu corespondentu alu dlui Bartélémy-Sainte-Hilire,

Relatiuni constante exista între partidulu radicalu și guvernulu.

Dlu de Broglie invocă prin ajutoriulu acestei asertiuni numiri cari, dice elu, a spariatu țier'a, și condamnatiuni pronunțate de tribunale cari au fostu anulate de guvernulu.

A două di după votulu datu pentru legea municipalității dela Lyon, organele oficiose ale guvernului declara, ca adunarea a comisă o gresiele gravă și sfida populațiunea.

Nu ne asteptamu a vedea pre guvernulu sa neghe partea sea de colaborare în lege.

Mai târdiu ministrulu de instrucțiune publică a adresatu o insulta gravă adunării naționale.

Ni se dice astadi, ca guvernulu nu botéza armele se în apele republicanilor decâtu pentru a le face mai tari contr'a partidulu radicalu. Daru tempulu cuvintelor a trecut. Trebuie sa înlocuim prin afirmatiuni precise vagele declaratiuni generale. Guvernulu trebuie sa adopteze o politica de resistentia radicalismului. Sistemulu compromisurilor și conciliatiunilor a duratu destulu.

Dacă guvernulu avea majoritatea, o datoră esilatiunilor deputatilor condusi de dorint'a legitima de a nu resturnă guvernulu, într'o țiera tulburata cum este Franca. Daru victori'a sea va fi semnalulu progresulu doctrinelor radicale.

Dacă guvernulu, starni în politic'a sea, i-amu fi disu cu țaria a se oprî, tocmai după ce legile constituționale aru fi fostu discutate. Nu trebuie a mai adauga pre lângă nenorocirea de a fi victima, și ridicolulu de a fi inselat.

Oratorulu conjura pre aperiitorii ministeriului de a-si aduce aminte de Girondini.

Posteritatea este fără de mila pentru guvernulu și pentru ministrii care nu aperi societatea.

D. Dufaure se urca la tribuna. Guvernulu, dice elu, este departe de a se plânge de acest'a interpelatiune care în terminii cu care este pusă, stabilescu o legatura publică între adunare și omeni insaroinati cu guvernulu. Multiamesce daru, autorilor interpelatiunii.

Emotiunea a fostu rezultatulu celor din urma electiuni. Amu vedutu și noi pericolulu. Nu suntemu din cei care le placu partidulu radicalu. Noi blamamu doctrinele.

Aru trebui a se adoptă obiceiulu de a judecă pre guvernulu după actele se publice. Aretati-ne legile cari lipsescu pentru mentinerea ordinii.

Amu propusu legi pentru intruniri și pentru

Edificiulu pomposu deliniatu de Cant în opulu seu „istoria naturală universală și teori'a ceriului“ (17, 55), și edificatu cu 41 de ani mai târdiu de La Place (Exposition du systeme du Monde) prin analiz'a spectrală si-a aflatu dejă piétr'a unghiulară. Spectroscopiulu, unindu-se cu telescopiulu și formându telespectroscopiulu, ne da unu miediu, cu ajutoriulu cărui'a cunoscemu astadi unele fase, care le-a parcursu sôrele și planetii, trecendu din cumuli nebuloși luminatori în stadiulu presente.

Form'a petelor nebuloșe e foarte variă, bă! adese ori ne da unu tipu chaoticu de totu neregulat și foarte fantastic; aflămu apoi pete nebuloșe de forme regulare și frumoșe, cum e volbur'a, secer'a, globulu și anelulu*). Aceste forme ne fortieza sa venim la convingere, ca în adeveru petele nebuloșe inca 'și au miscările lor, urméza chiaru acele legi întru desvoltarea lor, care le-a urmatu și sistemulu nostru solaru, pâna cându din negura, ce a fostu, a ajunsu la starea presentă.

Dintre petele nebuloșe mai perfecte suntu stelele nebuloșe, unde o stea numai ce-va marginită și limpede luminată e încinsa de unu discu foarte rotundu, seu de o atmosferă tempită, carea câte odată se pierde în tôte direcțiunile, fără că sa-i poti observă marginile, iera alta dată se marginesce foarte tare.

Ce se atinge de spectrele acestor corpuri ceresci și de constituțiunea lor fizică, trebuie sa avemu și aici în vedere, ceea ce veduăm mai sus, despre spectrele continue și discontinue, și despre reintorsetur'a lor etc. etc.

La anul 1864 esamina Huggins cu unu telespectroscopu o constelațiune de acestea din clas'a negurilor celor mai mici, daru foarte splendidă (H. 4374) și observă spre marea lui surprindere, ca spectrul acestei constă din trei linii limpedi.

*) Mädler „Die Entfernungen im Weltraume.“

internatiunala. Dlu de Broglie vorbesce de jurnalele oficiose. N'avemu nici unulu. Nu cunoscemu decâtu unu jurnal, jurnalulu oficialu.

Dlu Dufaure regreta ca dlu Broglie, care prin suvenirile se de familia trebuia sa aiba mai multu respectu pentru colegii se, s'a lasatu a fi țaritu de esageratiuni nejustificabile.

Discursulu dlui Jules Simonu n'a fostu unu alu guvernului.

Retragerea dlui Guolard, sparia pre dlu de Broglie. Atribue acest'a disidițiilor politice. Nu este esactu. Dlu Guolard éra de acordu cu cei-alti ministri asupra necesității de a cere adunării sa proclame republic'a. Dlu Thiers, cere cuventulu pentru a două di.

(Va urmă.)

Lupt'a Romanilor contr'a Grecilor în Macedoni'a.

O corespondența din Salonica a jarnalulu „Courier de Orient“ ne aduce următoarele amenunte asupra luptei ce s'a deschis între români din Macedoni'a și greci:

Se recatédia ca consulii greci dela Monastiru și dela Solnocu se amestica prin midiloculu naționalilor lor, seu mai bine prin realele ce posedă câte unu pasaportu grecescu, în afacerile comunale, și măi cu seama în totu ce se atinge de instrucțiunea publică și cleru.

Consululu grecu la Monastiru a făcutu a se conferi crucea Salvatoriului unui ciorbăgiu din Nevesca, care 'și procurase unu pasportu grecescu, de-si éra înscrisu în nofuzulu dela Nevesca, unde este nascutu, unde s'a casatoritu și unde s'au nascutu și copii se. Acestu ciorbăgiu a datu o suma de bani pentru școala din Monastiru, unde copii supusi ai Soltanului invétia a cetii și a scrie grecescu. Greci'a i multiemesce negresitu, acest'a e prea naturalu.

Bino-voiti a trage atentiunea celor în dreptu asupra silogilor grecesci, care se forméza pre marginile imperiului otomanu, prin sate locuite de bulgari și de români. Astfelu jupânulu Mandrinosu, care insotia, în 1854, pre capitanulu Caratasu, cu insurgenti se, la Muntele Athos, că medicu și secretariu alu bandeii, dirige acum cu Yanaki-Simot'a școalele comunale din Vlaho-Klisura, unde nu se invétia de câtu grecescu de-si populațiunea, care este mai tóta românesca, cere că sa se invetie și turcescu și limba s'a maternă. Daru Mandrino și Yanaki-Simota, spriginiti de episcopulu grecu, ga-

Se convinge de aici, ca negur'a ast'a nu e unu cumulu, ci o adevérata negura gazoșă, de ore-ca unu atare spectru potemu capetă numai dela o substantia gazoșă. Asiă daru lumin'a acestei negure nu o eradiéza o materia invapaiată solidă ori fluidă, nici unu gazu foarte desu că celu alu sôrelui și a stelelor, ci unu gazu luminatoriu daru mai puțien desu.

Huggins caută și natar'a chimică a acestui gazu; elu află, ca prim'a linia e aprôpe de liniela N din spectrul nitrogeniului și concade cu un'a din ele; a trei'a concade cu lini'a H β din spectrul hydrogeniului seu cu F a lui Fraunhofer, iera a două nu concade nici cu un'a din a materiilor nostre terestre, fără o cam aprôpe de lini'a Ba a bariului.

Huggins, Frankland, Lockyer și Secchi cautara caus'a, și aflara, ca temperatur'a petelor nebuloșe e cu multu mai mica decâtu a sôrelui nostru, și ca masele lor au o desime de totulu totu mica. Departarea inmesuravă a acestor corpuri face și dispare din spectru lini'a a două, bă! la alte corpuri de acestea rămâne în spectru numai un'a, adica cea dintăiu.

Huggins esperimentă foarte multe (mai bine de 60) corpuri de acestea în anii 1865 și 1866, și-i succese sa le impartiéscă în două grupe adica:

1) negure, a cărora spectru constă din un'a seu mai multe linii limpedi, 2) negure, a cărora lumina, lasându-o sa tréca prin prisma, ne da unu spectru continuu. De grup'a ultima se țienu mai tôte petele nebuloșe, câte le-a potutu descompune telespectroscopiulu în puncte singuratiche despartite deolalta și luminatôrie.

Unu rezultatu pozitivu despre aceste corpuri ceresci ne va prestă analiz'a spectrală, după ce se voru face mai multe esperimente.

(Va urmă.)

deolalta — fia unele de altele departate chiaru milioane de miluri; — lumin'a lor ni se pare ca provine din o singura masă mare, carea lucește tempitu. Lui Herschel inse nu-i succese se desface tôte negurile; elu marturisi, ca a vedutu mai departe alte negure nôue, care contrastara la o mărime de 6000 de ori mai mare. Asiă daru, afara de negurele, despre cari suntemu convinsi dejă, ca suntu pentru sine sisteme de lumi, mai exista în universu mii de neguri, cari în adeveru constau din materii cosmice primitive, din care inca de acum au sa se desvôlte corpuri ceresci nôue.

Lord Rosse construi unu telescopiu, carele maresce obiectele de 52 urme; cu ajutoriulu acestui aparatu s'au potutu desface în cumuli de stele negurele care le-a vedutu Herschel cu telescopiulu seu, care maria numai de 40 urme; daru ochiulu strabatendu mai afundu în universu, a datu de neguri nôue, care resistara acestui instrumentu grandiosu.

Telescopiele asiă daru nu au resoltitu întrebarea, ca ore petele nebuloșe inca nedesfacute suntu ele părți din materi'a primitivă, carea a servitu la formarea stelelor de astadi; ele nu ne spunu, ca ore suntu aceste neguri masse de gazu inca invapaiate, carea cu tempulu voru se tréca prin diferite periode, cum e stadiulu fluidu invapaiatu, formarea de șgura, formarea pre incetulu a unei surfetie reci neluminatôrie, și în fine recirea totală și înghietarea, seu ca suntu dejă sisteme de lumi perfecte închise în sine. Telescopiele numai au largitu problem'a masselor nebuloșe, în locu se o mai simplifice seu se o resolvéscă.

Daru ceea ce nu au potutu prestă telescopiele cele gigantice, ne-a oferitu spectroscopiulu celu de totu micu, daru și de totu simțiosu; numai lui i multiamimu afirmarea secură, ca în universu în adeveru mai exista neguri luminatôrie, care suntu corpuri de sine statatôrie, și care suntu masse de gazu invapaiate.

